

"Ene, hem de nefs-i emmare, kibriyle kırılır, gururuyla sönüyor." Ene, kibir ile nasıl kırılıyor, izah eder misiniz?

"Bu sırra müessestir nakşibend rabıtası. Şeyhte teşahhus yoksa, zararı olmaması! eğer varsa da, mürit onu fâni biliyor.

Bu sırdandır ki bizde tevazudan başlıyor tarikatin sülûkü, mahviyetten geçiyor, gitgide tâ fenâfillâh makamını buluyor.

Sonra nihayetsiz meratıpte seyr-i sülûk başlıyor. Bu sırdandır ki 'ene', hem de nefs-i emmare kibriyle kırılır, gururuyla sönüyor."(1)

Bu cümle ile ene kırılmadan gurur söndürülmeden manevi seyir ve tekamül söz konusu olamaz deniliyor. Tevazu ve mahviyet olmadan tarikatta süluk söz konusu olmuyor. Yani şeyh kibir ve gurur içinde ise şeyhlik edemez demektir. Burada kibir eneye, gurur da nefse nispet ediliyor ve bir Müslüman için bunlardan kurtulmadan manevi olgunluğa erişmek mümkün değildir mesajı veriliyor.

Ama bir papaz kibir ve gururu terk etmeyebilir, zira onun inancında kibir ve gurur çirkin görülüyor aksine kuvvetlendirilip destekleniyor.

Bahsin devamındaki şu ifadeler bu manayı vurguluyor;

"Hâzır Hristiyan'da ise, 'ene' bütün levazımıyla kuvvetleşir, gurur kırılmaz. Enesi kuvvetli müşahhas bir adam, Hristiyan'dan olursa, mütesallip oluyor."

Bozulmuş Hristiyanlıkta şirk (*teslis inancı*) temel bir unsur olduğu için sebeplere aşırı değer veriliyor. Papazın bir İlah gibi algılanması ya da İsa (a.s) -haşa- Allah'ın oğlu olarak görülmesi ene ve gururu besleyen şeylerdir.

Yirmi Altıncı Mektup'da bu konuya şöyle açıklık getirilir:

"İslâmiyetin, Hristiyanlık ve sâir dinlere cihet-i farkının sırr-ı hikmeti şudur ki: İslâmiyetin esası, mahz-ı tevhiddir; vesâit ve esbaba tesir-i hakikî vermiyor, icad ve makam cihetiyle kıymet

vermiyor. Hristiyanlık ise, 'velediyet' fikrini kabul ettiği için, vesâit ve esbaba bir kıymet verir, enâniyeti kırmaz. Âdeta rububiyet-i ilâhiyenin bir cilvesini azizlerine, büyüklerine verir."

﴿ اِتَّخَذُوا ﴾ اٰخْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ اَرْبَابًا مِنْ دُونِ اِٰلِهٰتِهِمْ ﴿۹۳﴾ [“Onlar hahamlarını ve papazlarını kendilerine Allah’tan başka rab edindiler.” (Tevbe, 9/31)] âyetine mâsadak olmuşlar. Onun içindir ki, Hristiyanların dünyaca en yüksek mertebede olanları, gurur ve enâniyetlerini muhafaza etmekle beraber, sabık Amerika Reisi Wilson gibi, mutaassıp bir dindar olur. Mahz-ı tevhid dini olan İslâmiyet içinde, dünyaca yüksek mertebede olanlar ya enâniyeti ve gururu bırakacak veya dindarlığı bir derece bırakacak. Onun için, bir kısmı lâkayt kalıyorlar, belki dinsiz oluyorlar."

Dipnotlar:

(1) bk. *Asar-ı Bediyye, Lemeât, s. 702.*

(2) bk. [Mektubat, Yirmi Altıncı Mektup, Üçüncü Mebhas.](#)